

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 520, za pol leta K 260, za četrt leta K 130. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Ponudba premirja in miru.

Avstroogrška, Nemčija in Turčija so ponudile pogajanje za mir sporazumu na podlagi Wilsonovih načel. Wilsonove zahteve so naslednje: Dne 8. januarja, potem dne 12. februarja in 27. septembra t. l. je naglašal Wilson v svoji poslanici najprej teh štirinajst točk:

1. Vse mirovne pogodbe so javne in se sklepajo javno.
2. Prostost morja izven teritorialnih voda v miru in v vojni, razen morij, ki se mednarodno zapro.
3. Enakost trgovinskih odnošajev, odstranitev gospodarskih ovir.
4. Garancije za znižanje oborožanja.
5. Nepristranska ureditev kolonijalnih vprašanj.
6. Rusija naj neodvisno odloča o svojem političnem razvoju in o svoji narodni politiki.
7. Izpraznjenje in obnovitev Belgije.
8. Izpraznjenje in obnovitev zasedenih pokrajin Francoske. Alzacija Lorena se vrne Francoski.
9. Poprava mej Italije v jasnih narodnih mejah.
10. Avstrijskim narodom, katerim se zagotovi mesto med narodi, naj se da prilika za samostojni razvoj.
11. Izpraznjenje in obnovitev Romunije, Srbije in Črne gore.
12. Avtonomije narodov v Turčiji in prosta pot skozi Dardanele.
13. Neodvisna poljska država s pokrajinami, kjer žive Poljaki. Svobodni dostop do morja.
14. Ustanovitev zveze narodov. — V februarjem govoru je naglašal: 1. Končne pogodbe morajo odgovarjati pravičnosti ter morajo jamčiti trajen mir. 2. Narodi in provincije ne smejo biti več igrača držav. Igro za ravnovesje moči je za vselej diskreditirati. 3. Vsak spor glede ozemlja se mora rešiti v interesu in v prid dotičnega prebivalstva. 4. Vse jasne narodne zahteve se morajo v najširšem okviru vpoštovati. — O ustanovitvi zveze narodov je povedal: 1. Nepristranska pravičnost brez razlike za vse. Nobenih stopenj v pravičnosti. 2. Skupni interes gre nad posebne interese. 3. V rodbini zveze narodov ni posebnih zvez, pogodb in dogovorov. 4. Nobenih samopašnih gospodarskih kombinacij v zvezi narodov, noben gospodarski bojkot, razen če izreče to zveza narodov v svrhu discipline in kontrole. 5. Javnost vseh mednarodnih pogodb.

Vojni položaj se je silno spremenil z odpadom Bulgarije. Vrhutega se vrše večmesečni boji na zahodni fronti. Mir je potreben, tega ne taji nihče več. Na ponudbo bo sporazum moral odgovoriti, toda hujskajo že proti miru vojni hujskači. Wilsonovi načel sporazum ne bo mogel odkloniti, toda zahtevati utegne enake pogoje, kakršne je zahteval pri Bulgariji: jamstvo namreč, da se ta načela tudi izvedejo pod izključnim vodstvom sporazuma. Če je ponudba zbudila zaupanje med narodi sporazuma, potem se državni sporazuma ne bodo mogli dolgo upirati, marveč se bodo resno oprijeli ponudbe. Nedvomno je torej mir blizu, toda sklepal se še ne bo danes ali jutri, ker utegnejo nastati še najrazličnejši zapletljaji, ki jih danes ne poznamo. V entitnih krogih se s Hohenzollerci ne marajo pogajati.

K miru bodo pa najbolj pripomogle notranje reforme v Nemčiji in Avstro-

ogrski. Nemčija je parlamentarizirala vlado, v kateri imajo največ vpliva socialni demokratje in centum. V Avstriji pa obetajo svobodo narodom, le na Ogrskem molče kot grob. Toda, če hočemo imeti mir sedaj, so spremembe potrebne in kolikor pozneje bodo, toliko večje bodo spremembe pozneje.

Wilsonov odgovor Nemčiji.

Washington, 8. oktobra. Nota državnega tajnika švicarskemu diplomatskemu zastopniku kot odgovor na noto nemškega državnega kanclerja se glasi:

Gospod! Čast mi je potrditi v imenu predsednika, da sem prejel Vašo noto z dne 1. oktobra, ki vsebuje sporočilo nemške vlade predsedniku, ter mi je predsednik naročil, da naj Vaš prosim, da sporočite državnemu kanclerju to-le:

Predno odgovarja na prošnjo cesarsko nemške vlade in da bo odgovor tako odkritosrčen in brezdvomen, kakor zahtevajo to važni interesi, ki jih vsebuje prošnja, smatra predsednik Zedinjenih držav za potrebno, spoznati pravi smisel note državnega kanclerja. Ali misli državni kancler, da sprejema cesarsko nemška vlada pogoje, ki jih je predsednik v svojem sporočilu kongresu Zedinjenih držav z dne 8. januarja in v naslednjih sporočilih obrazložil in da bi bil prehodu v diskuzijo namen samo ta, sporazumeti se o praktičnih podrobnostih, kako naj se izvedejo? Predsednik Zedinjenih držav se smatra dolžnega izjaviti na predlog glede premirja, da se ne bi čutil upravičenega predlagati premirje vladam, s katerimi je vlada Zedinjenih držav zvezana proti centralnim državam, dokler stoje armade teh držav na njihovih tleh. Zaupanje v vsako diskuzijo bi bilo seveda odvisno od pritrditve osrednjih sil, da takoj odpokličejo čete iz zasedenega ozemlja. Predsednik misli tudi, da je upravičen vprašati, ali govori kancler samo za one sile v državi, ki so dosedaj vodile vojno. Odgovor na to vprašanje smatra z vsakega stališča za izredno važen.

Sprejmite, gospod, ponovno zagotovilo mojega spoštovanja.

Robert Lansing.

Izpred pritožbene komisije.

I.

Te dni je razpravljala pritožna komisija o tožbi delavcev tovarne G. Tönnies, da se jim plača dnevno 100 % več ter izplačuje še 50 % draginjske doklade in dovoli doklade za soprogo po 9 K, za otroka po 6 K na teden. Zahtevali so dalje skrajšanje delavnika na 52 ur na teden ter prosto popoldne v sobotah. Komisiji je predsedoval admiral grof Benigni, podjetnik Tönnies je bil sam navzoč, delavce je zastopala Zveza kovinarjev avstrijskih po s. Viktorju Steinu (češki centralist iz Dunaja). Komisija, v kateri je sedel za delavce tajnik Chuissi iz Trsta, je ugodila delavcem v sledečem, da dobe 50 % povišanja mezde; glede draginjske doklade je izrekla, da

dobi delavec pri 30 K tedenske plače 27 K draginjske doklade, in sicer po temle sistemu:

Ted. plače:	Doklade:
od K 31 do 35	K 25:50
» K 36 » 40	K 24:—
» K 41 » 45	K 22:50
» K 46 » 50	K 21:—
» K 51 » 55	K 19:50
» K 56 » 60	K 18:—
» K 61 » 65	K 16:50
» K 66 » 70	K 15:—
» K 71 » 75	K 13:50
» K 76 » 80	K 12:—

itd. Za ženo dobe K 6 na teden, če ni drugje v kaki službi, za vsakega otroka do 14 let, in če hodi v srednjo šolo, je lahko tudi starejši, po 4 K na teden. Delavni teden se je znižal od 56 ur na 34 ur. Zvečer se je vršil lepo obiskani shod kovinarjev v »Narodnem domu«, na katerem je poročal s. Stein z Dunaja najprvo v češkem in potem v nemškem jeziku. Govornik je v jasnem, lahko umljivem govoru raztolmačil gori omenjeno razsodbo za tovarno Tönnies. (Obravnava za delavce tovarne Samassa se ni mogla danes vršiti, ker je zastopnik podjetništva g. Metlikovič iz Trsta bolan, g. Samassa pa samega sebe ne sme zastopati v komisiji.) Sodrugi Stein je dejal, da te uspehe ne bi kovinarji dosegli tako čedno, ako ne bi bili skupno organizirani, zakaj to so uspehi organiziranega delavstva zveze kovinarjev v Avstriji. Končno je sodrug Stein pozival vse kovinarje, naj gredo pridno na delo, ker ne vemo, kaj nas čaka jutri, ter naj zaupniki še ne organizirane pripeljejo v organizacijo. Na obrazih Tönniesovih kovinarjev je bilo čitati, da jim je sodrug Stein govoril iz srca, ter da so bili z današnjim uspehom izpred pritožbene komisije zadovoljni. Za svoj govor je žel živahno odobravanje. Sodrugi Hlebš je glavne točke razprave navajal še v slovenskem jeziku, ter je pozival kovinarje, da napram organizaciji vrše redno svojo dolžnost. Končno se je sodr. Hlebš še v imenu kovinarjev zahvalil s. Steinu za njegovo uspešno delo ter zaključil shod. Kovinarji, kdor še ni z nami, ta je proti nam!

II.

V torek dne 8. oktobra 1918, se je vršila pod predsedstvom c. kr. podadmirala Benigni obravnava pri c. kr. pritožbeni komisiji II v Ljubljani, in sicer glede na zahteve delavcev vposlenih pri tvrdki Panfilli in Co. v Trstu — Škeđenj, tovarna za asfaltne kartone.

Dosedaj so bile plačilne razmere v tej tovarni prav sramotne, in sicer so imeli: delavci 60 vin. na uro ob 9 urnem delavnem času, to je K 5:40 na dan, vojne doklade K 2, družinske doklade K 1, skupaj torej K 8:40 na dan; za mladostne delavce je znašala plača 44 vin. na uro, to je K 3:96, vojna doklada K 1, skupaj K 4:96 na dan; delavke so imele po 50 vin. na uro, to je K 4:50, vojne doklade K 1, skupaj K 5:50 na dan.

Organizacija kemične industrije, podružnica Trst, pri kateri so vsi delavci organizirani, je stavila sledeče zahteve:

1. Povišanje plače za 100 % za vse delavce.

2. Povišanje družinske doklade, in sicer K 9 za ženo (soprogo) in K 8 (tedensko) za vsakega otroka.

3. Povišanje vojne doklade mladinskih delavcev in delavk od K 1 na K 2 na dan.

Komisija je sklenila:

1. Povišanje plač za 100 % se odklanja načelno.

2. Družinska doklada se dovoli, in sicer K 5 za ženo, in K 3 za vsakega otroka.

3. Vojna doklada za delavce se zviša od K 2 na K 6:50 dnevno.

4. Vojna doklada za mladinske delavce in delavke se zviša od K 1 na kron 2:50 dnevno.

Komisiji je predsedoval c. kr. pod-admiral vitez Benigni; prisednika sta bila g. Pammer za delodajalce, sodrug Zoré za delavce.

Delavce je zastopal sodr. Vaupotič iz Trsta. Tvrška Panfilli ni odposlala zastopnika.

Ta odlok stopi v veljavo z dnevom 9. septembra 1918, to je z dnem, ko se je organizacija obrnila na pritožbeno komisijo.

Krščanstvo in vojna.

Rdečica sramote obliva vesoljno krščanstvo, ko nastopamo peto leto strašnega svetovnega človeškega klanja. Vez, ki je družila vernike sveta, je raztrgana vsled splošnega ljudskega konflikta. Tančica, ki je ločila cerkev od države, vero in patriotizem, se je razblinila vsled verskega patriotizma in kompromisa med Kristovim božjim kraljestvom in cesarstvom sveta cesarjev, oznanjajoč neresnično krščansko civilizacijo.

Verni kristjani morajo s Tolstojem priznati, da je v prvi vrsti odgovorno oficielno psejdo-krščanstvo, krivo je, izbruh svetovne vojne. Njega bi bila morala biti zadača, da razsvetlijo svet in, da ga vodijo. Krščanstvo bi moralo povzdigniti glas protesta in ogorčenja proti bratomoru krščanskih narodov in s tem rešiti narode za vselej podobnih katastrof. Je-li to storilo? Ne, zato pa je dalo religiozno sankcijo, sistemu egoističnega nasilja na vseh poljih človeškega življenja, na katerem je dorasel strupeni sad svetovne vojne. Namesto zbujenja vesti in ljubezni, je to oficielno krščanstvo podžigalo nizkotne ljudske strasti in s tem početjem se popolnoma odvrnilo od vzvišenih nauk božjega učitelja. To psejdo-katoličanstvo je s svojim nastopom zakrivilo to neizbrisljivo sramoto vesoljnemu krščanstvu, da je ugledilo pot vojni in podpira to nadaljevanje še danes. Moderni farizeji so prižgali temu sistemu večno luč, katero naj vera vestno čuva in so vrgli v svet plamen človeških strasti. V božjem imenu, kateri predstavlja mir in ljubezen, se je preklinjalo in netilo sovraštvo, da se je pripravilo potrebno vojno razpoloženje med narodi. In še danes krščanski ministri netijo sovraštvo v imenu Krista, ki je umirajoč na križu prosil odpuščanja svojim rajbljem.

Na obali morja človeške prelite krvi v družbi vojnih profiterjev in navijalcev cen, sovražnikov človečanstva stoji tolpa teologov poyzdigujoč hripave glasove nad onimi nesrečneži, ki stoje pripravljani, da se jih popelje v mesnico: »vztrajajte do konca«. Kakor se je vzelo cerkvam svete kovine za artiljerijo, ravno tako se je vzelo vzvišene krščanske resnice in čednosti: Bog in Krist, križ in vera, upanje in krščansko usmiljenje, vse se je prineslo na krožniku onim brezbožnim silam, ki so povzročile to vojno. Od žarkov obsijana podobna odrešenika Krista, se prikazuje na obzorju, gorje farizejem!

Krščanstvo je popolnoma odreklo, pozabljeni so etični in verski cilji, razočarano verno ljudstvo pa zapušča ogorčeno svoja svetišča. Spominjamo se prve mesece v vojni, cerkve so bile natlačene vernega ljudstva. Navdajala jih je vojna blaznost verskega militarizma. V nacionalnem mišljenju, v zaupanju v vojno zmago, se je počlovečil bog vojnih trum; blagoslavljal se je morilna orožja, posvečevalo smrt junakov krute Golgate — strelskih jarkov. Smelo trdimo, da je premagan verski

militarizem, ogenj, ki je podžigal vernike na krvavih bojnih poljih je ugasnil, ko je upepelil lažljivo obliko krščanstva, ki je ugledilo pot sovraštvu in furoru, ki izkrvavlja svet.

Obljube rudarjem v Idriji.

Gotovo so še vsem znane zahteve, ki so jih stavili idrijski delavci v stavki od 6. do 8. julija t. l. Gotovo je tudi, da je smatral vsakdo, ki je te zahteve čital, da so opravičene. Toda danes po dveh mesecih stavke moramo žal konstatirati, da se jim je le delno ugodilo. V večini pa jih gospod dvorni svetnik Billek še vedno zadržuje. Dne 30. septembra so člani rudarske zadruga kot legitimni delavski zastopniki delavstva zopet intervenirali pri rudniškemu ravnateljstvu glede delavskih plač, obutve, obleke, živil in premikanja po službenih letih, ker je cela vrsta delavcev še vedno pridržanih v onih stopinjah kot so bili. Dvorni svetnik Billek je odgovarjal na vse. Glede kuriva je dejal, zakaj zahteva delavstvo ravno drva, ker se lahko dobi premog. Delegati so mu pojasnjevali, da je delavskih kuhinj le malo, kjer bi se lahko uporabljal premog namesto drv. Drv, je dejal dvorni svetnik, pa ni, dokler jih povodenj ne priplavi. Glede obleke je dejal, da je bila na razpolago po 80 K cela obleka, pa jo je samo par delavcev vzelo. Delegati so ostali na stališču, da obleke iz papirja po 80 K delavci ne morejo kupovati, ker ni nič trpežna. Glede plač je izjavil, da je ministrstvo vse ukrenilo. Toda kaj denar, za delavce je glavno živež, obleka in obutev. Delegati so to priznali, toda brez denarja delavstvo vseeno ne more vztrajati, ker se s potrebščinami zadostno ne preskrbuje. Glede zahteve 15 delavcev, ki niso stopnjevali v višje plačilne stopinje, izjavi, da je to njih krivda, če so bili kaznovani ali pa, če se niso zglasili o pravem času, kot je bilo ukazano. Delegati so to zanikali, da je dovolj, če je bil delavec kaznovan, ne pa da se ga še v premikanju zadržuje. Sicer pa je prizadetih več kot 15 delavcev, torej tudi taki, ki niso imeli pretrgane službene dobe. Na stavljeno vprašanje delegatov na dvornega svetnika, kaj pravzaprav misli glede obljub delavstvu, ki zahteva odgovor v 14. dneh, se je izjavil, da magari, če štrajkajo, saj je bilo objavljeno, naj se priglasijo glede premikanja, prišlo pa jih je komaj polovico. Delegati so izjavili na to, da je vse vpisano, od kdaj kdo dela in na podlagi tega naj se ga uvrsti. Temu upa dvorni svetnik, da bo ministrstvo ustreglo, ker tako dolgo časa ni odgovora. Glede plačevanja za služkov v službenem času, kuvert in kontrolnih knjžic pa pravi, da to ni mogoče, ker ni papirja, vprašalo se je pa pri več tvrdkah.

Nevarna griža.

Lakota in kuga sta spremljevalki vseh vojen. Kakor vedno, tako nam tudi sedaj ne prizanašajo te grozovite tovarišice, če ne v eni pa v drugi obliki.

Govoriti o gladi je nepotrebno, ker vsakdo sam ve, kako mnogo moramo trpeti glad, trpeti tako kakor v nobeni drugi državi.

Nedvomno je oslabeleost človeških teles zaradi nedostatne prehrane vzrok, da se naše telo ne more dovelj upirati kužnim boleznim, ki se pojavljajo v najrazličnejših oblikah med vojno, ki le še poveča trpljenje prebivalstva. Iz vojujočih in nevtralnih držav evropskih prihajajo vesti, da razsaja po njih tajnostna »španska bolezen«, ki so jo spočetka označevali kot malonevarno z influenco ali hripo sorodno bolezen, ki pa se razvija bolj in bolj kot silno huda in zavratna bolezen med množicami. Celi kraji so okuženi in prav rada se izcimi iz »španske boleznice« pljučnica.

Marsikatera bolezen zahteva danes več žrtev, kakor jih je zahtevala ob mirnih časih. Med temi boleznimi je griža, ki je prej nastopala le v posameznih slučajih, bila je torej skoro popolnoma neznan, kar pa sedaj ne moremo trditi, ker ne nastopa le v vojski, marveč tudi med civilnim prebivalstvom.

V zadnjem času nastopa ta zavratna bolezen tudi po naših krajih v obliki kužne bolezni, zaradi česar je potrebno, da mislimo na obrambo in na omejitve bolezni, v kolikor je pač mogoče v sedanjih žalostnih razmerah. V ta namen so izdale dunajske bolniške blagajne kratko navodilo, kako spoznamo bolezen in kako se najbolje varujemo pred njo. Pomniti treba naslednje:

Griža je nalezljivo obolenje črevesa. Nastane tako, da bacili griže ob vživanju hrane pridejo v čreva in tam povzročajo vnetja.

1. **Pojavi bolezn.** Griža pričinja z drisko in silnim tiščanjem na stran, večkrat povzroča tudi hude krčne bolečine v trebuhu. Blato je močno sluzasto in pomešano s krvjo.

2. **Prenos bolezni.** Povzročevalci griže (bacili griže) odhajajo v veliki množini z blatom in se primejo vseh predmetov, kateri so bili direktno ali indirektno onečiščeni z blatom (roke, perilo, pralna posoda, nočna posoda, stranišča itd.). Muhe, ki sedajo na blato, lahko prenese bolezen na predmete, ki jih rabimo, med drugim tudi na živila. — Po umazanih prstih, jedilnem orodju ali živilih prav lahko pridejo bacili v prebavila zdravega človeka, da oboli. Po zraku se bolezen ne razširja. Prav posebno pospešuje nalezljivost tudi slabo prebavljanje.

3. **Varstvo pred obolenjem.** Vsakdo se lahko varuje pred okužbo z grižo po teh navodilih:

a) Vzdrži naj se vseh težko prebavnih živil, predvsem takih, pri katerih je mogoča onesnažba! Torej:

Ne jej neolupljenega sadja!

Ne jej kumar, salate, buče!

Ne pij neprekuhanega mleka!

Ogibaj se vživanja nekuhanih jedil sploh, če le mogoče!

b) Pazi na čistost kar najbolj v straniščih in zahodih!

c) Očisti si roke po vsaki rabi stranišča in vselej, preden vživaš hrano!

č) Ob sumljivih pojavih bolezni (driski, bljuvanju, glavobolu) pozovi, oziroma pojdi takoj k zdravniku.

27 milijard papirnatega denarja! Pred izbruhom vojne je znašal papirnati denar Avstroogrške banke 2:1 milijard kron. Do konca leta 1914 se je zvišalo število papirnatega denarja na 5:1 milijard, do konca leta 1915 na 7:1 milijard, do konca leta 1916 na 10:8 milijard, do konca leta 1917 že na 18:4 milijard in znaša sedaj lepo vsoto 27 milijard kron. Papirnati denar je krit komaj z 2 odstotki kovanega denarja.

Domači pregled.

Kako in kaj bo? To vprašanje si stavi vsakdo dandanes nešteto krat. Politične zmešnjave, vojni položaj, mirovna ponudba, posveti o reformah v Nemčiji, o svobodi narodov v Avstriji in na Ogrskem, vse to so taka zagonetka, da človek res ne ve, ali bo kaj ali ne bo; ali je še čas ali je že prepozno, ali so obljube iskrene ali le navidezne. Gre pa vsekakor za velike premembe, če hočemo doseči mir. Če sporazum zahteva popolno kapitulacijo, kakor je to napravil z Bulgarijo, potem so tem potrebnejše bistvene spremembe, da bodo narodi sami prišli do vpliva pri mirovnih pogajanjih. Če se ne zgodi tako, je logično, da se bo mir diktiral, kakor to žele imperialisti na oni strani. Vsekakor smo pred važnimi dogodki.

Vsem organizacijam, zaupnikom in posameznim sodrugom sporočamo, da bo žepni koledar že ta mesec izšel. Ker je že v naprej izključeno, da bi se koledar mogel pozneje še natisniti, opozarjamo vse prizadete, da koledar nemudoma naroče. Cena koledarju bo vsled velikih stroškov 2 K 50 vin. Naročila je nasloviti: Založba slov. delavskih koledarjev (Viktor Zoré) Šelenburgova ulica 6, II. nadstr. Ljubljana.

Sprememba vlade v Avstriji. Iz Nemčije (tam morajo to prej vedeti) poročajo, da namerava Hussarekova vlada odstopiti ter da sestavi nov kabinet profesor Lammasch. Novi kabinet naj bi prevzel likvidacijo stare Avstrije ter uredil prehodne težkoče ob prelevitvi monarhije v zvezno državo.

Svetovna zgodovina ne pozna veleizdajstva. Iz govora s. dr. Adlerja: Če je izdajstvo nekaj zaničljivega, veleizdajstvo ni zaničljivo. Veleizdajstvo je nekaj, česar človek ne stori v lastnem interesu, veleizdajstvo je upor naroda ali moža, ki sledi svojemu prepričanju. Nikdo pa naj ne bo veleizdajnik zaradi veleizdajstva samega. Od veleizdaje ni mogoče živeti, še težje pa je živeti od veleizdaje drugih. In to se je dolgo poskušalo v Avstriji. S tem, da so vedno dokazovali, da so drugi slabi Avstrijci, niso ničesar dokazali. To je bila napaka nemške politike in grenkoba te napake občutimo sedaj. Le pomislite, da so obtožbe veleizdaje podpirale vislice in vendar so si bili Nemci sami svesti, da so oni krivi, da se je razpaslo veleizdajstvo. Ravno zato pa so se posluževali teh obtožb in vislic. . . . Sodrug dr. Adler sicer odobrava preustrojitev nemške vlade in vstop socijalnih demokratov v kabinet, vendar se mu zdi ta prevrat v Nemčiji nekaj naravnost neverjetnega. Zato pravi: V Nemčiji je učila sila moliti. Poleg ruske revolucije je to najbolj čudno dejstvo, da se je v Nemčiji ustanovilo ministristvo pod predsedstvom princa in s poltucatoma socijalnih demokratov.

Stara Avstrija ne dobi miru. Ne dobi ga! Tega nam ne morete z brzozavkami zakriti. Tako je zaklical s. dr. Adler državnikom v obraz. Če hočemo imeti možnost priti do miru, ki se sklene z nami in za kateri ne bomo samo objekt, moramo ustvariti iz stare Avstrije nekaj drugega, s čimer se bo sploh mogoče pogajati.

Bankerot Avstrije je zapečaten. Tako je vzkliknil s. dr. Adler v seji poslanske zbornice dne 4. t. m. Kaj naj storimo? Ne bom predlagal, da naj se sedaj enotno zberemo enotno okrog črnožolte zastave in da naj vržemo raz sebe vse svoje razlike. To bi bilo morala izvršiti vojna. Najprej je bila vojna jeklena kopel, pozneje studenec za pomlajenje. Inozemstvu so hoteli natveziti, da so se prva leta vojne narod našli in da je stara Avstrija regenerirana vsled notranje potrebe. Niti glasno zasmejati se nismo smeli. A vedeli smo, da je popolnoma drugače. Ena najhujših posledic vojne bi bila, če bi bila vojna vzdržala staro Avstrijo. Razkroj je ležal Avstriji že v krvi. Vojna je samo spravila na dan, kar je bilo že dolgo dejstvo: bankerot stare Avstrije.

Vsem članom mizarske organizacije sporočamo, da je v nedeljo, dne 13. okt. zadnji dan, ko še lahko poravnajo svoje stare prispevke. Prihodnjo nedeljo se bodo izdajale samo nove znamke.

Odbor.

Javen shod podružnice »Unije« se bo vršil v Idriji v nedeljo, dne 13. oktobra t. l., v pivarni pri »Črnem orlu«, in sicer točno ob 9. uri dopoldne z dnevnim redom: 1. Kaj naj stori delovno ljudstvo z ozirom na bodoče čase. 2. Splošne delavske razmere. — Delavci-rudarji! Ta shod je sklican na željo vas. Vršil se bo, če boste prišli o pravem času in vsi na shod. Če se hoče sklepati važne reči,

mora priti na shod vse, kar je delavskega, torej ne samo vsi delavci, ampak tudi vse njih žene!

Redni občni zbor Občnega konsumnega društva v Trbovljah se bo vršil v nedeljo, dne 20. oktobra ob 4. popoldne v Delavskem domu. Dnevni red: Citanje zapisnika zadnjega občnega zbora, računsko poročilo, poročilo nadzorstva in podelitev absolutorija, sklepanje o prebitku, volitev treh članov v nadzorstvo in enega namestnika ter razni predlogi in nasveti.

S Save na Gorenjskem. V nedeljo smo sklicali pri nas društveni shod, a okrajno glavarstvo ga nam je zopet prepovedalo. Res je to čudna manira. Kakor bi se bali v Radovljici, da bi jim shod kaj očital. Ker ni bil shod dovoljen, se je vršil samo sestanek pod predsedstvom sodruga Gabrijele. Sodrug Gabrijel in Marčič sta pojasnila razmere glede na prehrano, ki je še vedno popolnoma nezadostna. Sodr. Zugwitz je poročal o preskrbi s krompirjem in je naglašal, da je velika krivda pri preskrbi slaba ureditev in špekulacija. Govoril je še s. Hlebš iz Ljubljane, ki je najprej omenjal pritožbene komisije in potem govoril še o prehranjevalnih razmerah. Mizerija v prehrani je povsod. Največ je krivo še slabšim razmeram kakor bi lahko bile, vladno poslovanje, ki ne izvršuje odredb in pa velikanska spekulativna trgovina. Vsi govorniki so delavstvu priporočali tesno združitev v organizaciji, ker je čas resen in ker se bliža sicer mir, o katerem pa še ne vemo, kaj nam prinese.

Zahteve ogrskih socijalnih demokratov. B u d a p e s t a , 5. oktobra. List »Nepeszava« priobčuje zahteve ogrskih socijalnih demokratov, ki obsegajo tri točke: 1. Ustvari naj se vlada iz mož, ki uživajo zaupanje ogrskega naroda in zaupanje narodnosti. 2. Takojšnja izvedba splošne, enake in tajne volilne pravice. 3. Takojšnja razpustitev parlamenta in razpis volitev z namenom, da novi državni zbor uredi razmere med Madžari in narodnostmi ter novimi sosednjimi državami.

Kako plačuje Dunaj svoje umetnike? Ravnatelj dunajskega »Ronnacher«-gledišča poroča, da ni plača nobenega izmed igralcev v njegovem gledališču manjša kot 3000 K mesečno. Večina dobiva 5000 do 10.000 K mesečno. Umetnica Wiesenthalova prejema celo 18.000 K, Mizi Güntherova 18.000 K, mimik Matrai 15.000 K in Louis Freumann 12.000 K. In plače bodo baje vsem še povišali!

Svetovni pregled.

Svetovna vojna. Na zahodnem bojišču divjajo še vedno velikanski boji. Privatna poročila trdijo, da nameravajo Nemci izprazniti Belgijo. Na italijanskem bojišču so večinoma artiljerijski boji. Na Balkanu hočejo avstrijske čete urediti novo fronto. Sporazum pa namerava prodirati proti Ogrski preko Srbije in Bulgarije. V Aziji se Angležem Turki umikajo. Turška vlada je odstopila. Ruska sovjetska vlada je napovedala Turkom vojno, ker so zasedli v Kavkaziji kraje, ki bi jih po brestlitovski pogodbi ne smeli. Nemci so v Črnem morju zasedli rusko vojno mornarico. Če bi vojna trajala še dalje, utegneta Bulgarija in Rumunija stopiti na stran sporazuma. Tudi ruska sovjetska vlada ni zadovoljna z brestlitovsko pogodbo. Vse torej kaže, da se bližamo likvidaciji svetovne vojne.

Hindenburg in Ludendorff za mirovno ponudbo Wilsonu. Iz najboljšega vira se javlja, da se ni stavila zadnja mirovna ponudba Wilsonu samo z izrecnim pritrdilom maršala pl. Hindenburga, marveč da jo je v gotovem smislu povzročil sam. Z maršalovo intervencijo soglašata popolnoma tudi Ludendorff. Poročilo, da je general pl. Ludendorff obolevel na živcih, se odločno dementira.

Poljski regentski svet zahteva nedeljeno združenje Poljakov. Zlasti jih pri tem bodri, da so sprejele centralne države 14 Wilsonovih točk. Poljski državni svet je bil razpuščen s posebnim oklicem. Nato se skliče deželni zbor, ki prevzame ureditev najvišje oblasti.

Okupacija Poljske preklicana. Iz Berlina poročajo, da so varšavski listi prinesli na čelu sporočilo nemškega državnega kanclerja princa Maksa Badenskega knezu Radzivilu, v katerem se naznanja preklic okupacije Poljske. Pismo državnega kanclerja pravi med drugim, da namerava nemška vlada v interesu trpečega poljskega naroda vzeti od njega bremena okupacije. Obenem s tem poročilom državnega kanclerja se bo proglasilo sklicanje poljskega konstitucionalnega zbora.

Poljaki zahtevajo Pilsudskega iz ječe. »Poljske Novine« poročajo: Socijalni demokrat Daszynski je pisal nemškemu državnemu tajniku Scheidemannu pismo, v katerem zahteva, naj spuste poljskega brigadirja Pilsudskega in njegovega štabnega šefa polkovnika Sosnkowskega na prosto, ker ni nobenih vzrokov za to, da je v ječi zaprt.

Rusija za razvejitvenje brestlitovskega miru. Danes ponoči je dospela semu nora sovjetske vlade, ki pravi, da upa, da naj Nemčija tudi od svoje strani smatra svoječasno brestovsko pogodbo za neveljavno. Iz Berlina bodo odgovorili, da nimajo nič proti temu, da se vzhodno vprašanje reši na kaki splošni konferenci. Obenem bo pa Nemčija prosila rusko vlado, da naj gospodarska vprašanja iz te pogodbe do splošne ureditve pusti v veljavi.

Novo socialne reforme v Rusiji. V postopanju proti buržoaziji, je sklenila sovjetska vlada po izjavi ljudskega komisarja Sinovjeva, razglasiti rekvizicijo stanovanj in mobilizacijo buržoazije. Stanovanja buržoazije bodo porabili za stanovanja delavcev. Dalje bo morala oddati vsaka meščanska rodbina eno toplo obleko ali 1000 rubljev v gotovini. Obleko, eventualno denar bodo porabili za oblenjenje delavcev. Mobilizacijo buržoazije nameravajo tako, da bodo njeni člani poklicani na delo. V najbližjih dneh bo vpoklicanih 15.000 delavcev iz vrst meščanstva k izdelovanju municije. Vse te odredbe samoobsebi umevno zvišajo sovrastvo buržoazije do boljševoikov.

General Franchet o kapitulaciji Bulgarije. Zastopnik »Secola« Slonik se je razgovarjal z generalom Franchet d'Esperey. Vprašanje, ako se je z bulgarskimi posredovalci dosegel kak sporazum, general zanika. Sporazum je bil nemogoč že zato, ker se je proglasila Bulgarija za premagano in nezmožno, nadaljevati boj. Bulgarski odposlanci niso mogli imeti

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja od stranimo, sporočamo da je v soboto 41. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 31. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 31. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

drugega naročila, kakor to, poslušati mo-
je pogoje. Da so prišli 14. septembra zve-
čer, pred pričetkom ofenzive, bi se bili
mogli še dogovarjati. Ob sedanjem polo-
žaju pa mora Bulgarska samo kloniti z
glavo. General je še povedal, da bo do
rešitvi bulgarske zadeve svojo ofenzivno
silo razvijal v severni smeri.

**Zanimiv proces radi špijonaže v Ri-
mu.** Vršil se je pred kratkim pred vojaško
sodnijo v Rimu proces proti inženirju A-
lojziju Perišću, rojenemu v Splitu, ki je
bil obdolžen špijonaže. Perišć je bil svoj
čas avstrijski železniški uradnik in je kot
tak zagrešil špijonažo v prilog sovražni-
ka. Obsojen je bil na sedem let ječe. Ko je
kazen presedel, je šel v Italijo ter dobil
mesto ravnatelja za cestno železnico v
Catanzaru, kjer je bil aretiran radi špijo-
naže. Torej nekoč bi bil špijoniral v kor-
rist Italije, sedaj pa v Italiji v korist Av-
strije. Izid procesa ni znan.

Zveza narodov brez Hohenzollernov.
Francoski poslanec Albert Thomas priob-
čuje v »Daily Chronicle« svoje misli o bo-
doči zvezi narodov. Družba narodov mora
sicer obsegati vse narode, s tem pa še ni
rečeno, da se morejo udeležiti vse vlade.
Sprejetje Hohenzollernov v to mednarod-
no republiko je proglasil Wilson za nemo-
goče. Garancije za sprejetje morejo dati
samo narodi, ki morejo sami odločati o
vojni in miru.

Mirovni posvet bo zboroval v Haagu.
»Lokalanzeiger« poroča iz Haaga: Dne
6. oktobra po pol 12. uri je pričel zboro-
vati izredni ministrski svet. Kraljica se je
pripeljala dve uri prej v Haag, da se ude-
leži posvetov, pri katerih je šlo za to, da
bi morebitni mirovni posvet zboroval v
Haagu. Minister Collin je v Londonu.

**Sporazum hoče napraviti fronto proti
Ogrski** kakor poročajo inozemski listi.
Da, da, Ogrska je bogata žitnica, a indi-
rektni povod je pa tudi, da Ogrji grozo-
vito zatirajo podrejene narode. Zato pa
Wekerle in Tisza tako pogosto potujeta
na vse plati in sta postala tako molčljiva.

**Iz Wilsonovega odgovora na Buria-
novo noto.** Povodom razpisa četrtega voj-
nega posojila je govoril predsednik Wil-
son 27. septembra v Novem Jorku o miru.
Govor je bil do sedaj vseskozi pomanjklji-
vo priobčen. V tem govoru je Wilson med
drugim izjavil tudi to-le:

»Vsi soglašamo s tem, da potom po-
gajani in potom sporazuma z vladami
centralnih držav ni mogoče priti do miru.
Pogajali smo se že z njimi in smo videli,
kako se pogajajo z drugimi na vojni ude-
leženimi narodi v Brestu Litovskem in v
Bukarešti. Vlade centralnih držav so nas
prepričale, da so brez časti in da ne razu-
mejo pravičnosti. One se ne drže pogodb
in ne sprejemajo nobenega načela. kakor
samo načelo nasilja in lastnega interesa.
Z vladami centralnih držav ne moremo
priti do nobenega sporazuma. Storile so
nam to nemogoče, Nemški narod se mora
zavedati, da je bila ta vojna neizogibna.
Mi ne živimo v istih mislih, mi se ne po-
služujemo istih besed, kakor oni. Tudi je
odločilne važnosti, da smo se izrecno spo-
razumeli, da ni mogoče doseči nikakršne-
ga miru potom kakršnegakoli kompromisa
ali potom redukcije onih temeljnih načel,
ki smo jih proglasili za svoj vojni cilj. O
tem ne sme biti nobenega dvoma. Wilson-
ov govor vsebuje tudi apel na lastne za-
veznike, da naj se odkrito izjavijo, ali jim
v postavljenih čistih načelih kaj ni všeč. V
političnih krogih so mnenja, da je ta točka
Wilsonovega govora naslovljena na adre-
so Italije, ki se drži deloma še vedno go-
tovih imperialističnih idej.

Wilson sprejme mirovno ponudbo?
V tukajšnjih diplomatskih krogih se trdo-
vratno vzdržuje govornica, da je Wilson
sklenil sprejeti mirovno posredovanje.

Kaj zahtevajo Zedinjene države.
Znani uplivni senator Lodge, načelnik ko-
misije za vnanje zadeve, je zastopniku pa-

riškega »Matina« sporočil naslednje ofici-
alne mirovne pogoje Zedinjenih držav: 1.
Ustvaritev položaja, ki onemogoča Nem-
cem še kdaj pričeti napadalno vojno. 2.
Obnovitev Belgije. 3. Brezpogojni odstop
Alzacije-Lorene Francoski. 4. Izpolnitev
italijanskih zahtev v tem zmislu, da pri-
padajo Italiji vse one pokrajine, ki so po
večini prebivalstva italijanske. 5. Obnovi-
tev Srbije, Grške, Črne gore in Romunije,
katerim je zagotoviti popolno neodvis-
nost. 6. Rešitev Rusije. 7. Osvoboditev
Čeho-Slovakov, Poljakov in Jugoslovav-
nov, ki morajo imeti pravico ustanoviti tri
neodvisne države. 8. Internacionaliziranje
Carigrada v rokah zaveznikov. 9. Kom-
penzacije za vojne odškodnine v prvi vr-
sti s pridržanjem nemških kolonij, kar pa
ne zadostuje, da se popravi vsa škoda,
vsled česar je določiti še nadaljne odškod-
nine. — Ti pogoji tvorijo minimum, preko
katerega ni mogoče iti. V najkrajšem času
se bo nemški vladi sporočil ta minimum.

Pred umikom iz Belgije? Nizozemska
brzojavna agentura objavlja ta-le uradni
tekst izjave notranjega ministra in pred-
sednika ministrskega sveta Ruys van Be-
renbroucka v drugi zbornici: Vojni polo-
žaj v delu Belgije, ki meji na zeelandsko
Flandrsko, je storil potrebno, da se ozira
vlada na eventualnosti, ki morejo nastati
za našo deželo. Če bi deli čet ene izmed
bojujočih se držav ali obeh nasprotnikov
prekoračili naše meje, nam ukazuje med-
narodno pravo, da jih interniramo. Tudi
obstoja možnost, da bo iskalo večje šte-
vilo beguncev pri nas gostoljubnosti. V
tem slučaju bodo morale storiti oblasti
potrebne korake. Zato se je čutila vlada,
da razpolaga z zadostnim številom čet,
prisiljeno preklicati splošne in posebne
dopuste za manjšim rokom pri četah, ki
stojte v Zeelandiji. Če bo potrebno pre-
klicati dopuste tudi v drugih provincijah,
ali pa sploh v obsežnejši meri, se bo izda-
lo posebno povelje.

Mirovno razporeženje v Ameriki. Iz
Novega Jorka poročajo, da se dvigajo za-
radi upanja na skorajšnji mir mirovni pa-
pirji prav hitro in da padajo vojni papirji.
Na novojorški borzi se vrše stave, da bo
vojna končana pred Božičem. Washing-
tonski poročevalec »Newyor World« sva-
ri občinstvo, da naj ne upa na hitri konec
vojne.

Kako so plačani poslanci. Poslanci
Zedinjenih držav dobivajo na leto 7600
dolarjev, t. j. približno 40.000 K. argen-
tinski poslanci dobivajo po 26.000 K, fran-
coski in meksikanski po 15.000, iz raznih
drugih držav v Ameriki od 6 do 10.000,
Italija plačuje poslancem po 6.000, Ogrska
5925, Japonska 5500, Paragvaj 5000, Ho-
landska 4180, Belgija 4000, Nemčija 3720,
Romunija daje svojim poslancem po 25 K
na dan, Avstrija 24,69, Švica in Bulgarija
20, Prusija 18,60, Norveška 16,80, Rusija
je plačevala 26,67 K, Kanada plača za se-
zijo 13.250 K, Turčija 2400, Grška 1800 K.

Naročajte in širite „NAPREJ!“

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

**SRBEČICA
GARJE
LIŠAJ
HRASTE**

Najzaneslivejše sredstvo proti
temu je

PARATOL
domače mazilo.

Ne maže, je brez duha,
torej tudi čez dan uporabno.
Velik lonček K 5— dvojni
lonček 9 K.

PARATOL - PRAŠEK Skatlija
3— K. varuje občutljivo kožo

Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri

PARATOL DELAVNICE lekarnara Ulmer,
Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišškanska ulica šte. 6.
registraana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
.. šur, itd. ..

Stereotipija. Litografija.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211		Turjaški trg št. 4. Francišškanska ul. 2.
Dr. Alojz Kralgher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo
zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim iz-
stavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico);
brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih.
Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam po-
zove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bol-
niška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpol-
njeni bolniški list se mora takoj oddati v blagaj-
niški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira
le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba
nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih
lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto,
če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do
1. popoldne. Š pritožbami se je obračati do na-
čelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelnstvo.